

Jovan Sesztalov

Dalol a tajga

– Szvetka! Szvetka-a-a! – hangzott a tóhoz meredeken ereszkedő, túleveles hegyoldal fölött. – Szvetka-a! Hol va-a-a-gy?

Mintha a tavat fodrozó enyhe szellő is azt énekelte volna: Szvetka-a! Hol va-a-a-gy? Átellenben pedig, a fehér homokos parttal szembeni hegycsúcson, a visszhang is azt ismételte: Szvetka! Hol va-a-a-gy?

De Szvetka nem válaszolt, és nem mutatkozott sehol az apró kvarckavicsokkal borított tóparton. Csak a köveken csobogva tovaszaladó vörösesbarna víz susogott rejtelmesen.

– Vajon hová tűnt? – A szikár, középtermetű fiatal férfi sóhajtva nézett végig a tavon. Élénk, sötét szeme, amelyben máskor mindig gyermekes elragadtatás játszott, most elborult. – Nincs sehol!

A keskeny ösvényt, amelyen lassú léptekkel haladt, alig lehetett látni. Kétoldalt hol magasba nyúló cirbolyafenyők és erdei fenyők, hol jegenyefenyők és lucfenyők szegélyezték, néhol pedig a kidőlt fák hatalmas törzsei keresztezték. Némelyik még szinte élt, némelyiket már rég moha borította. A levegőben az oszlásnak induló őszi természet, a rothadó gombák átható szaga áradt. Körös-körül mély csend honolt. Mintha a madarak és vadak elhagyták volna a tajgát. Csak az erdő gyógyítója, a harkály kopácsolt valahol magányosan, és törte meg a síri csendet.

Valamikor Tyimofej Vogulovnak a tajga boldog mesevilág volt, amelyben vég nélkül tudott volna bolyongani. Ennek a tónak a partján is nemegyszer járt. Már gyerekkorában is, aztán később is, amikor a városból vakációra jött haza. De az ösvény körüli erdő még soha nem tűnt ilyen komornak, se az erdőben való járás ilyen szomorúnak. És mindennek ez a Szvetka az oka.

– Jaj, te Szvetka, te Szvetka, mit csináljak veled? – mondta magában. – Megöljelek, vagy mi? Suttymban, hogy senki ne lássa. De ki látná itt a tajgában, ki beszélne róla? Senki az égvilágon. Csak ne szeretnélek annyira!

Azon az első nyáron Szvetka még egészen vad volt, dühösen méregette, horkanva fújta rá, de aztán megszokta, és egészen kezes lett...

Persze, kellett hozzá az áfonya. Még jól emlékszik rá, amikor az első hatalmas, leves, vörös bogyót adta neki, Szvetka belekóstolt, aztán megérezve a bogyó édességét, meglágyult tekintettel rásandított, és már nyújtózkodott is a másodikért, a harmadikért. Csak vele volt hajlandó aludni, és csak a szarvasbőrből készült fekhelyen. És hogy úsztak együtt a tóban! Irigyelte Szvetkát, mert bárhogy is igyekezett, sokkal tovább tudott a víz alatt maradni, mint ő. Ha énekelni kezdett, akkor viszont Szvetka hallgatta elbűvölve...

Mikor a városba került, a technikumba, hiányzott is neki, de nagyon. De hiszen oda is őmiatta került. Ha nincs Szvetka, belőle geológus lett volna, annyira szent. A falujukból minden gyerek az lett, mind gáz és olaj után kutat a föld méhében. Ő pedig a vadászatra adta a fejét. De nem bánta meg, nem ő!

– Azt hiszed, meg tudnálak ölni? Megölni!... Hogy juthatott ilyen galádság egyáltalán az eszembe? Elképzelni sem tudom!... Pedig gondoltam rá. Még-

hozzá épp az imént fordult meg a kobakomban. Úgy látszik, nemcsak dühös tudok lenni, de kegyetlen is! Ajjaj! Még ilyet... Hogy megöljelek? Nem vinne rá a lélek, de azért valamit mégis tenni kell. Hiszen miattad maradt itt öregapám egyes-egyeseül a vadonban.

Amikor Tyimofej a minap az erdei szálláshelyre érkezett, nagyapját mély lázálomban találta. Az öreg összefüggéstelen szavakat mormolt, talán imádkozott, talán ráolvasott valakire, talán végrendelkezett. De az érthetetlen mormoláson áthatolt néhány szó: ég, föld, víz, tűz, halál, ezüstkupa, aranybálvány... Kissé magához térve meglátta maga előtt Tyimofejt, hosszú, homályos pillantással végigmérte, majd megkönnyebbülve, vontatott hangon megszólalt:

– Te vagy az, unokám? Szóval meghallottad a hívásomat, és eljöttél. Derék dolog. Tüzet!

Azzal ismét lecsukódott a szeme. Többet ugyan nem mondott, de Tyimofej mégis értette. A házban hideg volt. A tűzhely mellett ott találta a begyújtáshoz odakészített fát és nyírkérget. Egy pillanat múlva már lángra is kapott a kéreg, ropogva égtek a gyantás, száraz fahasábok, és az öreg kicsi, de lakályos kunyhóját csakhamar vidám tűz élénkítette meg, amelyet nem véletlenül hívnak a ház lelkének. A manysik elképzelése szerint a tűz asszony, a tűzhely pedig, amelyben táncol, a ruhája. A faluban, ahol most Tyimofej lakott, már senkinek nem volt ilyen tűzhelye. Mindenhol kandalló járta, meg téglából rakott orosz kályha. Csak az öregapjánál maradt meg ez az ősi manysi tűzhely, ez az agyaggal körülkent, különös félig kályha-félig tábortűz, amelyben olyan vígan és szokatlanul játszottak a lángok. Tyimofej szeretett elüldögelni a kis tűzhely előtt, és nézni a tűzasszony táncát. Nagyapja gyakran áldozatot mutatott be ennek a tűzasszonynak, néha vodkát loccsantott rá, néha egy darab húst vagy cukorkát hajított bele, hogy megengesztelje vagy a kegyeiben járjon, mint bármely más nőszemélynek. Egyszer pedig egy díszesen kivarrt, üveggyöngyös, piros női köntöst vetett oda neki mély hálája jeléül, amiért olyan vígan táncol az ő remete-lakában, amiért soha nem alszik ki a lelke, és amiért mindig melegít és fényt ad.

Bármilyen jó is elüldögelni a tűzhelynél, Tyimofej ma nem ért rá. Hiszen az öregapja beteg, nagyon beteg. Valamit kezdeni kéne vele. De innen nem ugorhat el csak úgy az orvosért. A legközelebbi település is több száz kilométerre van. Alighogy kinyitotta az ajtót, az öreg felriadt.

– Hová mégy? – emelte fel a fejét. – Egyet se aggódj! Ha a lelkem elfáradt a bennem lakástól, akkor úgysem segít semmi. De egy kis vizet, azt adhatsz.

Tyimofej töltött egy pohárba a teáskannából, és odanyújtotta.

– Ne ezt a lötytöt! Élő vizet hozz nekem!

Tyimofej lement a patakra, és hozott egy teli vödörrel. De öregapja most sem fogadta el az odanyújtott poharat. Az ezüstserleget kérte a szent sarokban, a padlón álló ládikából. Az idő múlásától kifeketedett függöny mögött félhomály uralkodott. Tyimofej önkéntelenül megremegett, mintha tényleg valami titokzatos lény tanyázna ott. A rézlapokkal bevont ládatetőt felnyitva meg is pillantotta azt a lényt, és beleborzongott. A félig szétmállott nyuszt- és cobolybőrök közül kendővel átkötött ezüstarc villant elő. Az orra hosszú volt, a szája vérrel bemázolva, az üveges szemek pedig ridegen tekintettek rá. Az istennő egész arckifejezése nyomasztóan és taszítóan hatott. Tyimofej majdnem lecsapta a láda fedelét.

– Ne félj! – nyugtatta öregapja. – Tagg-naj az, a Szoszva folyó istennője, a nagy Szorni-naj lánya. Ő a mi lelkünk és a kenyéradónk. Ne félj tőle! Keresd csak meg azt az ezüstszerleget! Ott van a bőrök alatt. Tagg-najt pedig tedd a polcra!

Legfelül egy nagy köteg, még csaknem új mókus- és hermelinbőr feküdt. Alatta, a nagy rozsomákbőrökből por szállt fel, és hosszú, fekete bolyhok. A hód-, coboly- és rókaprémekből pedig annyi szór hullott ki, hogy eltakarta az istennő arcát és a molyrágta kendőt.

A láda fenekén kések, nyilak, egy selyemdarab, különös övek és kendők heverték. De kallódtak itt bronzlemezek, állatfigurák, madárcú bálványok és rejtélyes ábrázolású, rojtszerű csatok is. És mindennek a kellős közepén ott állt a kerek ezüstszerleg, alján egy gyereket tartó asszony metszett sziluettjével.

Nagyapja kérésére Tyimofej patakvizet töltött a serlegbe, aztán a padlóra tette, az istennő képe mellé. Az öreg valami imádságot vagy ráolvasást mormolt, majd kezével jelezte, hogy kéri a serleget, és száját az ezüstszerlegre illesztve mohón inni kezdett. Közben beszélt is hozzá:

– Oltalmazónk és táplálónk, Tagg-naj istennő. Add, hogy az ezüstszerleg, az egészség serlegének élő vize felélessze haldokló lelkemet!

Miután kiitta a sötétes, áttetsző víz felét, az öreg óvatosan átnyújtotta a serleget Tyimofejnek, hogy ismét vigye vissza az istennő képe elé. Tyimofej szinte megbabonázva ment a szent sarokba, letette a serleget, amelynek alján most eleven szoborként ott imbolygott az istennő képe. Öregapja hitt Szorni-najban, az aranyistennőben, de bálványoknak is hódolt, és a közeli falvak lakóitól eltérően nem orvosságokkal gyógyította magát, hanem az ezüstszerlegből ivott élő vízzel.

...Nem tudni, mi segített az öregnek. Talán az ezüstvíz, amelyet több napig ivott, vagy egyszerűen csak a lelke nem fáradt még el a benne való lakástól. Elég az hozzá, hogy kis idő múlva meggyógyult. Akkor aztán Tyimofej elhatározta, hogy beszél vele.

– Érted jöttem, nagyapa, cihelődj fel! – kezdte a beszélgetést, fahasábokat vetve a tűzhelybe.

A lángok vígan hancúroztak, az egész viskót eleven, vibráló fény töltötte be. Még a komor zugok is megelevenedtek, mintha ott is táncot ropnának.

– Azt mondod, értem jöttél? Köszönöm. Meg hogy cihelődjek? Azt mondd? Minek úgy sietni? Meg aztán hová készülődjek én?

– A faluba, nagyapa. Ott legalább...

Tyimofej elakadt. Azt akarta mondani, hogy a faluban gyorsabban meggyógyulhat. Az orvosi rendelőben gyógyszert írnak fel neki. A doktornő pedig egyenesen varázsló hírében áll. Meg hogy öregember létére is ideje volna már elhagyni a régi szokásait, a szellemeket meg mindenféle csodákat. Aztán a boltról, a klubról meg az új filmekről is akart beszélni, amelyeket éppen most küldtek a járási székhelyről.

De az öregre pillantva torkára forrt a szó. A ráncok hálójával befont, pergamenszerű, szakálltalan arcon alig észrevehető mosoly jelent meg. Az öreg öszzehunyorította amúgy is szűk szemét, és fürkészsze meredt unokájára.

– Ott legalább emberek között leszel – mondta erre kurtán Tyimofej.

– Ismerem az embereket. Szeretem is őket. Szeretnék is velük az asztal köré ülni. Fogok is még. De itt is élőlények vannak: fák, vadak, madarak. Nem

szabad őket magukra hagyni. Ember nélkül az erdő elveszti a lelkét. Elvadul. Meg aztán a viskóm is elárvalna nélkülem. Amíg élek, hadd vigadjon a tüzem füstjében.

Az öreg egy szál maga élt az elhagyott kis falucskában. Amikor felépítették az új falut, és a legtávolabbi szálláshelyekről odatelepítették a vadászok családjait, egyedül ő nem állt kötélnek. Nem volt hajlandó elhagyni ősei földjét. Azelőtt hébe-hóba még csak-csak belátogatott a faluba. Néha hónapokat is ott lakott. De most már harmadik éve nem járt ott. A tél pedig itt van a küszöbön. Hamarosan mindent behord a hó, jönnek a csikorgó fagyok.

– Mi lesz vele ott egyedül? Azelőtt még megvolt az ereje, el tudta ejteni a vadat, de most már aligha. Eredj, hozd el ide a faluba. Vedd rá valamiképpen. Kérdezd meg okvetlen, hogy nem tudna-e velünk élni – mondta Tyimofej anyja, egy darabon elkísérve fiát a nagyapjához

– Anyám meghagyta, hogy vigyelek magammal – szólt csendben Tyimofej, érezve, hogy nehéz lesz meggyőzni az öreget

A redős arc felvidult, a szemek szikrát hánytak és átmelegedtek.

– Én is szívesen látnám a lányomat meg az unokáimat, szívesen is laknék velük. Az igaz, hogy inkább dajkának való vagyok én már, mint vadásznak. Hogy is tudnék most vadászni? Igen ám, de itt van Szvetka. A faluban sok a kutya, attól tartok, nem tud velük meglenni. Azok agyonmarnák, szétmarcangolnák.

– Hát ki a fontosabb neked? A lányod meg az unokáid, vagy ez a csavargó Szvetka? – fortyant fel Tyimofej. A makacs vénember kezdte kihozni a sodrából.

– Minden egyformán fontos a világon! – folytatta békésen az öreg. – Az emberi törvényeket is be kell tartani, meg az erdei törvényeket is. A legfőbb pedig a barátság törvénye. Ahol nincs barátság, ott öröm sincs. Nekem Szvetka a leghűségesebb barátom. Amikor beteg vagyok vagy bánkódom, mindig a segítségemre siet. Hol vadat fog, hol halat hoz haza. Máskor meg én mentem ki a bajból, megvédem a gonosz fenevadaktól. Segítünk egymáson, ahol tudunk, szívességet teszünk egymásnak, egyszóval barátok vagyunk. És az idő egyre erősebbé teszi a barátságunkat. Nincs olyan dolog, amiben Szvetka ne bízna meg bennem. Ha az ember a barátjában nem bízhat, az rosszabb, mint ha becsapná. Hát ezért nem tudok én elmenni innen, ezért nem tehetem ki a sors kénye-kedvének. Hiszen az árulás lenne! Te se tennél másként. Majd ha hazajön, megtanácskozom vele. Megbeszélem. Talán már a terhére vagyok neki. Akkor persze más a helyzet. Úgyhogy inkább keresd meg. Aztán majd összedugjuk a fejünket, meghányjuk-vetjük a dolgot, és döntünk.

Hát ezért keresi most Tyimofej Szvetkát. Megjárta már érte a Vörös-szakadékot, felhágott a Kék-hegyre, körüljárta a Hattyú-medret. Azt hitte, talán a Fekete-gázlónál lel rá, ahol a pérek szoktak fickándozni. De ott sem találta. Most éppen egy sűrű vegyes erdőt hagyott maga mögött, és beért a cirbolyafenyvesbe.

Mennyi bogyót lehetne itt gyűjteni! – villant át az agyán. – Számítsunk csak hektáronként egy mázsát. Itt több száz hektár van. Aztán még ott az a másik fenyves... Okvetlen szólni kell a főnöknek, hogy küldjenek ide egy asszonybrigádot.

Valahol a fák csúcsán, az ágak szúrós zöldjében, zsémbes asszonyként hirtelen rikácsolni kezdett a fenyvesszajkó, és a következő pillanatban Tyimofej valami ütést érzett a fején. Elugrott a fa alól, és körülnézett.

Közvetlenül maga mellett, a mohán egy hatalmas fenyőtobozt vett észre. Felvette. Lehántotta a gyantás kérget, amely alól nagy, érett magvak kandikáltak elő.

– Ahol toboz van, ott coboly is van, mondják a tajgában. – És mintha csak Tyimofejt akarná igazolni, a cirbolya tetejéről valami morgásféle hangzott fel: Gru-u-u! Gru-u-u! A coboly volt az.

A túlevelek zöldjén keresztül homályosan sárgállott még nem elég bozontos farka. A hosszan tartó enyhe őszi drága prémjének színén is megmutatkozott. – Várni kell még a vadászatra – gondolta Tyimofej. – De az idei nagyon jónak ígérkezik. Sok a toboz. A mókus csak úgy dobálózik vele. Hamarosan a coboly is elkezdi... Tyimofej továbbindult. Nem nyúlt a puskához. Régebben gondolkodás nélkül lőtt volna, nem fontolgatva, hogy megérett-e már a coboly prémje. Ám most, vadászként merőben másként vélekedik. Mindössze egy évvel ezelőtt kezdett el dolgozni, és lett a tajga igazi, gondos gazdája. Azóta mindent alaposan szemügyre vesz, számol, próbálja megtalálni a hozzá tartozó állatbirodalom és az emberek hasznát. Igazi vadász lett belőle, aki az esze után megy. Nem úgy, mint a nagyapja.

Az öreg gyakran vette magához, a jurtába a kis Tyimkát. Ő pedig tudta, hogy a megfeketedett függöny mögötti sarokban, a láda fenekén vannak a szent nyilak, amelyek csak akkor kerülnek elő, ha imával kell az istenek segítségét kérni a vadászathoz. Nagyapja vadászni is sokszor magával vitte. Ott is minden olyan titokzatosnak tűnt. Különösen az erdei tavak körül, ahol a kövér, aranylós kárászokat fogták. Az már nemcsak titokzatos, de szinte félelmetes volt...

Éjszaka... Csend... Aztán ebbe a halotti hallgatásba hirtelen belehasított a bűvármadár átható kurrogása, amint a hangtalan siklással odaérkező csónaktól megijedve a zsombékról a vízbe veti magát, mint valami gonosz vízi szellem. Ha az egyik felrikoltott, máris követte a másik, és egy pillanat múlva már harsogott az egész erdő, és vad kurrogással felnyögött rá az egész tó. Néha meg a fülesbagoly törte meg az éjszaka csendjét. Az hol úgy kaffogott, mint a kutya, hol vad hahotában tört ki, majd felsírt, mint a kisgyerek.

Ilyenkor Tyimkát rémület fogta el, és összerándult a félelemtől. Nagyapja az isteneket szidta, akiknek semmi sem elég. Aztán egy pénzdarabot dobott a vízbe, vagy letépett ruhájáról egy gombot, egy cérnaszálat, és azt is utána hajította, így mutatva ki hódolatát a szellemeknek. Nagyapjához hasonlóan Tyimka is úgy hitte, hogy a bűvármadár vagy a fülesbagoly képében gonosz szellemek lakoznak, akik csak azt lesik, hol tudnának ártani az embernek, hogy aztán áldozatot csikarjanak ki belőle. Az öreg az erdőben mindig szótlan lett és magába szállt. Szinte nesztelenül lépkedett, suttogva beszélt, úgy magyarázva türelmesen unokájának, hogy melyik szellem hol lakik, melyik előtt kell meghajolni és tiszteletüket kifejezni. A megjelölt fákra gyakran felvéste a jelét, vagy néhány fejszeccsapással kifaragta az erdei isten hosszú orrú képmását, és vadászszerencséért könyörgött neki. Néha a medve került fel egyik-másik nagy fa törzsére.

– Ez a mi gyermekünk, a mi erdei magzatunk képmása – fűzte hozzá. – Hadd lássák az erre járók, hogy mennyire szeretjük.

Még azt is hozzátette, hogy a képeket nem a maga, hanem Tyimka kedvéért készíti, hogy mosolyogjon rá a vadászszerencse. Ha az ember csak ma-

gára gondol, amikor istent vagy medvét farag a fára, az nem ér semmit. Mert a nyomában mindig ott járja az erdőt a főistennek, Torumnak a legfőbb segítője, Mirszusznehum, a mindent látó szellem. Ő leveszi a fáról az ilyen képet, hogy megleckéztesse azt, aki nem törődik mással. Az ilyen vadász persze már soha többé nem is fog medvét ejteni!... Mikor az öreg egyszer egy fatörzsből hatlábú medvét faragott, elrélvedve rászégezte tekintetét, és így szólt:

– Mindent látó Mirszusznehum, nézd! Hatlábú kisgyereket faragtam. Nézd, hogy szeret minket! Hat lábon siet hozzánk. Az én unokám nem futamodik meg semmitől. Se hat lábon, se két lábon. Mirszusznehum! Erdei testvérem vezesse szerencsével a vadászösvényen. Én majd segítek neki!

Sok minden történt azokon a vadászatokon! Néha nagyon pórul jártak. Az öreg hosszasan célzott, lőtt, a fajok pedig szép nyugodtan elrepültek a magas ég felé. Máskor csapdát állított, de egyetlen vad sem esett bele. A mókusnak ugyan nincs szárnya, az viszont a sikertelen lövés után egy helyben toporogva táncra kerekedett a faágon. Ilyen kudarcok után az öreg megállt, eltöprengett, és igyekezett kitalálni, hogy mit is akarnak tőle a szellemek. Aztán észbe kapva gyorsan próbált megszabadulni a rontásuktól: ezüstpénzt tett a fa alá, dohányt szórt szét, vagy éppen mókusprémet akasztott egy gallyra. Néha már semmi nem maradt nála. Ilyenkor utolsó vadászkiését dobta oda a fa tövébe... Utána, a telhetetlen isteneket szidalmazva, függetlennek, bölcsnek, emelkedettnek érezte magát. Visszatért a nyugalma, a magabiztossága. Ilyenkor persze szinte mindig sikerülni szokott a vadászat is. Ha pedig az sikerült, dalra gyűjtött, az éjig magasztalva puskáját, kését, és jó szellemét, aki drága vaddal ajándékozta meg, és ezzel az egész erdővel, benne a szentséges vörösfenyővel, cirbolyával, nyírfával, luccal, benne a holtak lelkével, és magasztalta az isteneket, az egész tajgát, amelyet coboly, jávorszarvas, szarvas, vidra, mókus, nyuszt, sas, hód, medve képében szellemek népesítenek be. Dalolt az égboltról, ahol a legfőbb istenek lakoznak, a földről, ahol az igaz ember mellett ott él a hitvány is, dalolt a vízről, az örökké áradó, kiapadhatatlan életről, dalolt a világpalotáról, ahol minden megdicsőül, ahol minden örök, ahol a test lélekké változik, dalolt a gyenge emberről, aki csak porszem ebben a hatalmas és bonyolult világban... Tyimka beleborzongott. Önmagát is e világ részesének érezte...

A cirbolyaerdőben járva, gyerekkorának némelyik érzése most ismét feléledt benne. De csak néhány pillanatra. Ő immár az erdő urának tudta magát. Ugyan már, hol vannak itt szellemek? Félni csak attól fél, hogy eltéved. A vadak, a medve, a jávorszarvas, de még a farkas is, kerülik az embert, kitérnek előle. Ám ha hozzájuk nyúl valaki, nem kegyelmeznek, megverekszenek vele.

Akárcsak azelőtt, az erdőben Tyimofejnek mostanában is sok minden megfordult a fejében. De egészen más gondolatok, mint a nagyapjájában. Hiszen a természetben tényleg sok a titok, amelyen el lehet töprengeni. Nemrégén például egy egész estén a pézsmapockok hancúrozását figyelte. Micsoda felejt-hetetlen látványosság volt az!

A hold már fent járt az égbolt közepén. Hunyorogva kigyúltak a csillagok. A mennyei kupola délnyugati felén pedig smaragdzölden világított a kialvó alkonyat. A fák sötét csúcsa fölött halvány rózsaszín sáv húzódott.

A holdvilág ott úszott előtte a folyóvízben. Valahonnan messziről csendes csobbanás hallatszott. A hold útja megtört, és himbálózni kezdett a könnyű

hullámokon. Hirtelen, közvetlenül mellette felbukkant egy pézsmapocok. Csak fejének egy része és a kígyóéhoz hasonló farka látszott ki a vízből. Hallgatózott. Néma csend volt. A pocok egy zombékra ugrott. Szivar alakú teste szikrát vetett a holdfényben, megcsillantak prémjének szeszélyes rojtjai.

A holdvilágos csendet újabb csobbanás törte meg. A túlpárt felől hullámok közeledtek. Aztán éles füttyszó hangzott fel: pity-pity. Mi ez? Talán a hím nászjele, vagy kihívás az odúért, az élőhelyért, az eleségért vívandó harcra? Hiszen az elszaporodott pézsmapocokoknak gyakran nem jut elég eleség, és a legjobb területekért küzdve valóságos háborút indítanak egymás ellen. Ezek is olyan csetepatét rendeztek itt, hogy a víz szinte felforrt a farkcsapásaiktól, ezüstös permetszepek csapódtak fel belőle, megtört a hold nyugodalmas éjszakai ösvénye, hullámszerűen kezdett az éjszakai folyó simasága.

– Ha ezeket nem fogjuk ki, a marakodás közben megfertőzik egymást, és újra kitör a járvány – gondolta Tyimofej. – Jobban kellene megszervezni a munkát. Máskülönben majd a falusiak fogdossák össze mindet, úgy, hogy még írmagjuk sem marad. Itt túl sokan vannak, más területeken meg nincs belőlük. Így kezdődik minden. Túlszaporodunk, enni pedig mindenki akar. Csakhogy nincs elég lakóhely, föld meg víz. Így kezdődnek a háborúk. A vad az ember nélkül nem élhet. Igen, jobban meg kellene szervezni a dolgokat, ahogy a technikumban tanították. De elnézve ezeknek a csetepatéját, attól bizony még messze vagyunk.

A madarak és vadak vadászata akkor kezdődött, amikor őseink négykézlábról két lábra álltak, baltát vettek a kezükbe, és felállították az első csapdát. Amikor pedig a puskát is feltalálták, az ember lett az uralkodója mindennek, ami repül, úszik vagy a földön jár.

Mi is az a vadászat? Az ember létezésének eszköze, vagy sport, az emberhez méltatlan atavisztikus szenvedély, vagy egyszerűen csak az állatállomány szabályozásának tényezője? És ki az a vadász? Mindennek kiirtója és ádáz ellensége „kistestvéreinek”, vagy ragadozó, akit örömmujongás fog el a leterített nyírfajd láttán, vagy pedig az erdő gondos gazdája, akinek szívügye, hogy bőségesen legyen vad és gyarapodjék az állománya?

Igaz is! Létezhetnének-e egyáltalán önmagukban a vadak és madarak? Nem! Hiszen elfoglalnák azokat a területeket, ahol az ember erdőt telepít, állatot tart, begyűjti az erdő javait, ahol műveli a földet. A túlzottan elszaporodott szarvas vagy jávorszarvas több ezer hektáros erdőségeket tehet tönkre, amelynek ültetésébe rengeteg pénzt és munkát öltek. A vadkan a mezőn kóborolva elpusztítja a termést, a nyúl megrágja az almafát, az antilop letarolja a birkalegelőt.

A pézsmapocokok harcát figyelve Tyimofej újfent meggyőződött, hogy az ember köteles beavatkozni „kisöccsei” életébe, és köteles szabályozni a számukat. Egyáltalán nincs igazuk azoknak a szánakozó városiaknak, akik átkot kiáltanak a vadászatra.

A manysi tajgában ma még vígan éli világát a coboly, a mókus a cirbolyafa tetején tobozt rágcsál, a jávorszarvas felvetett aganccsal száguld a tágas tisztásokon, a medve a kihalt tajgai patakok partján kószál, a fajd még a motorcsónak zúgására sem röppen fel a vörösfenyő tetejéről. És ez így van jól!

Megtanulta volna az ember, hogy nemcsak átalakítani, átformálni kell a természetet, hanem okosan kell felhasználni az adományait? Vagy inkább csak arról van szó, hogy a tajga védett zugaiba még nem hatolt be a civilizáció?

– A földön minden az embertől függ! – gondolta Tyimofej, elnézve, amint a cirbolyafák sötét csúcsa mögött kialszik az alkony halvány rózsaszín sávja. – Az emberi méltóság pedig ott kezdődik, hogy együtt érzünk a minket körülvevő világgal, és becsülettel, jó lélekkel tesszük a dolgunkat.

...A folyóparton ment visszafelé nagyapja kunyhójához. A zöld hegyoldal fölött magasodó csupas� vörösfenyő csúcsa hirtelen megélenkült, akárcsak az egész őszi erdő a folyó mentén: a tajgai égbolt ura, a siketfajd repült fölöttük. Fekete szárnyát kitérve nyugodtan és fenségesen lebegett. A távolban valahol kutya ugatott. Az ugatás felerősödött. A fák is susogni kezdtek, majd megszólalt az égbolt, ahol egy másik madár bukkant fel. Egy hatalmas gépmadár. Dübörgésétől megremegett a föld. Odafönt egy óriás MI-6-os helikopter úszott az őszi égbolton. Vaskarmaiban valami hosszút, valami nagyot tartott. Amikor közelebb ért, Tyimofej jól kivehette a közönséges csövet, a közelben épülő gázvezetékhez.

Az öreg kijött a kunyhóból, felintett a helikopternek, aztán unokája felé indult. Ráncos arca csak úgy ragyogott az örömtől.

– Meglett Szeptka! – kiáltotta.

– Hol van? – örvendezett Tyimofej.

– Ott, ni! – mutatott nagyapja a folyó felé. A víz ezüstös tükre széles köröket vetett.

– Ha azt akarod, hogy kijöjjön, rejtőzz el a bokrok mögé. Biztos elfelejtett. Majd eszébe jutsz, ha szólok neki. Eredj!

Az öreg a lankás, kavicsos homokparton odament a vízhez, és mondott valamit.

A víz hamarosan megpezsdült, és megjelent Szeptka. A kora esti napfényben megcsillant a bundája, amelyet mintha ezüstös acélból öntöttek volna. A nap is késlekedett egy kissé az éjszakai alvással, mert a szeme sarkából legalább még egy pillantást akart vetni a szépséges Szeptkára, az öreg hűségese barátjára. Valami dallamos hangot hallatva, hürként megfeszítve pikkelyes farkát, Szeptka a kavicsra az öreg felé kúszott. Az feléje nyújtotta eres, aszott kezét. És találkozta. Szeptka kecsesen meghajolt, farkával ide-oda csapkodott és csillogó szemmel a fejét forgatta. Végül egész hosszában felemelkedve hártás, szétterpesztett ujjú mancsait az öreg beesett mellére tette, bajszos pófájával sült krumplira emlékeztető, ráncos arcához simult, és éles füttyel valami fontosat tudatott vele.

Az öreg gyengéden végigsimította istennője homlokát, megvakarta parányi füleit, és belenézett ragyogó kis szemébe.

Tyimofej nem bírta tovább. Kijött a bokrok mögül, és gyorsan feléjük indult. Ám a vidra egy szempillantás alatt újra eltűnt a vízben.

– Nem megmondtam, hogy várj? – bosszankodott az öreg.

– Hogyhogy nem emlékszik rám? – búsult el Tyimofej. – Hiszen ha én nem vagyok, a rozsomák gyomrában végzi.

Néhány éve már annak. Tyimofej a parton járva valami vinnyogást hallott. Körülnézett, és látja ám, hogy a homokon valami parányi, gyenge kis állat fekszik. Éppen csak hogy kinyílt a szeme. A bokrok mögött pedig egy rozsomák illant el. Nem messze egy vidraodú tátongott, amelyet a rozsomák rabolt ki. De ezt a csöppséget már nem volt ideje felfalni. Megjijedt a léptektől, és inkább otthagya.

Tyimofej hazavitte a lelencet nagyapjához. Eleinte hallevessel meg zsíros fajdhúslevessel itatták, később még az édességre is rákapatták. Lassanként felnevelték. Kezdetben ketten viselték a gondját, aztán Tyimka elment tanulni.

– Tényleg nem emlékszik rám? – hitetlenkedett.

– Tyimka van itt. Nem valami idegen. A mi Tyimkánk. No, gyere elő, kedveském! – szólt az öreg, a kövek között vígan örvénylő, áttetsző víz fölé hajolva.

– Szvetka! Én vagyok az! Nem ismerz meg? Gyere ide! – hívta a fiú.

A víztükör ismét felborzolódott. És előbukkant a vidra. Tyimofej felé úszott, mintha csak meghallotta volna a kérését. A foga közt hatalmas hal csillogott.

– Halért ment! Hogy ajándékkal üdvözljön. Emlékszik rád, hogyan emlékezne? – vidult fel az öreg. – A jót nem lehet elfelejteni. Hiszen az életét menttetted meg! Nagyon okos, jóságos állat ez. Beszélj vele. Olyan esze van, hogy talán még a mi dolgunkat is megérti.

Ircsik Vilmos fordítása

Jovan Sesztalov (1937–2011) manysi származású költő és író. Életművének nagyobb részét orosz nyelven írta. Írói tevékenysége mellett lelkes, elkötelezett híve volt a finnugor népek egységének és kultúrájuk terjesztésének. Ezt szolgálta az 1997-ben Szentpéterváron alapított Szterh című folyóirata, és ennek jegyében testvéri szeretettel ragaszkodott a finnugor nyelvű országokhoz, köztünk hazánkhoz is. Hosszabb-rövidebb ideig Magyarországon is lakott, tagja volt a Magyar Írószövetségnek.

